

Rondetafelgesprek, wijziging Wsob

Gespreksnotitie Lianne Keijzer namens Koning Willem 1 College te 's-Hertogenbosch

April 2026

"Ik heb een hekel aan lezen. Het is gewoon niet mijn ding." De 17-jarige jongen van twee meter en tien centimeter, die onder elke deur door duikt, loopt met me het klaslokaal uit. Ries volgt de opleiding tot gastheer en hij is onvermurwbaar. Hij zegt me gedag en zet zijn koptelefoon op. Ik geef op. Het laatste wat je moet doen, is nog harder drukken op een blauwe plek.

Een week later, tijdens mijn les, droedelt hij op papier, terwijl ik de vaktaalwoorden van de horeca met de klas doorneem. Hij tekent in een hokje van amper vijf vierkante centimeter een landschap. Bergen, bomen, een tentje met een kampvuur. Ik complimenteer hem zodra ik langsloop. "Ik wist niet dat je zo goed kunt tekenen?" Er komt schetsboek uit zijn rugzak. Hij tekent goed en hij tekent met karakter. Opnieuw laat ik mijn bewondering horen en zeg: "Wist je dat we ook graphic novels in de bieb hebben? Dat is dan wel een boek, maar ik denk dat de verschillende stijlen je zullen bevallen." Ik betwijfel of hij direct enthousiast is. Studenten zeggen dat ik "oké" ben en misschien loopt hij daarom met me mee naar de boekenkast. Zodra ik Ries de boeken laat zien, zegt hij: "Als ik had geweten dat je dit soort boeken ook mag lezen, dan had ik wel wat gekozen." Als eindopdracht levert hij een striptekening in waarin ik een fragment van het boek te zien krijg in Ries' stijl.

Mijn naam is Lianne Koelman-Keijzer, ik werk ruim zeven jaar als docent Nederlands op het Koning Willem 1 College en ik ben verbonden aan Dé Horecaschool, de horeca-afdeling van dit College. De studenten van niveau 2, 3 en 4 kennen mij als mevrouw Keijzer. Vijftien jaar daarvoor ben ik werkzaam geweest als docent in het primair onderwijs, in de bovenbouw in Vreewijk, Rotterdam-Zuid en De Graafsewijk te 's-Hertogenbosch. Ongeveer zeven jaar geleden startten we de samenwerking met Huis073, de bibliotheek te 's-Hertogenbosch. Onze hulpvraag toentertijd? We moeten al onze recepturen herschrijven, omdat onze studenten ze niet meer kunnen lezen.

Dankzij het werken met de leesconsulente kunnen wij meer aandacht besteden aan lezen. Zij vernieuwt de collectie, ze maakt vakantieleestasjes voor de liefhebbers (zowel voor studenten als voor collega's), samen introduceren we het vrij lezen, we bedenken opdrachten die studenten kiezen van een menukaart en wij zijn bewust bezig met het teruggaan naar de tijd dat de student lezen leuk vond.

Dolfje Weerwolfje, Oorlogswinter en "Hoe overleef ik...". Lekker met een boekje in een hoekje. Dat plezier willen we terug. Waar basisonderwijs maatwerk moest bieden, werd vrij lezen een relatief klein onderdeel van een vak; de nadruk kwam op het begrijpend lezen te liggen. Mijns inziens is lezen romantisch. Het is een wereld waarin je je kunt wanen wanneer de echte wereld je teveel wordt of je leest een levensverhaal om op die

manier het leven van een ander te leren begrijpen. Dat laatste is in het mbo van groot belang. Het individualisme dat groter is dan voorheen, zorgt ervoor dat studenten zich niet realiseren dat iederéén een verhaal heeft. Bovendien kunnen studenten de woorden voor hun gevoel niet vinden en vervolgens uiten ze zich boos of verdrietig; de nuance in gevoel lijkt kwijt te zijn. Naast docent ben ik mentor en merk ik dat de mentale klachten bij adolescenten flink zijn toegenomen.

Ook valt op dat de jongeren het nodig hebben om de concentratie te trainen. Door o.a. sociale media zijn ze gewend om de aandacht kort ergens op te richten. Het lezen van een tekst, het volgens van uitleg en het focussen op leertaken; ze hebben steeds meer moeite.

Het team waarin ik mag werken, bevat instructeurs keuken en bediening, theoriedocenten, magazijnmedewerkers en directie. Er zijn altijd collega's die stoeien met de taal, in elke rang. Onze leesconsulente is dermate ingeburgerd dat het normaal is wanneer de magazijnmedewerker met haar een praatje maakt over het lezen waarin hij uit hoe belangrijk hij dit vindt voor jong en oud. Ze brengt meer met zich mee dan de boeken; er wordt gesproken over het lezen.

De leesconsulent heeft meer kennis over de boeken dan ik. Elke docent Nederlands heeft een hart voor lezen, maar de realiteit is dat andere taken lees-ontwikkeltijd opslokken. De consulente weet welk boek bij welke student past en hebben we het niet? Dan bestelt ze het; studenten voelen zich speciaal wanneer het boek met een briefje voor hen klaarligt. Ze zorgt voor een afwisselende collectie die inspeelt op de leefwereld. Zij zorgt ervoor dat het vuurtje voor het lezen blijft branden.

En nu? Nu dreigen we deze expertise te verliezen. Kort door de bocht: de opleiding is regionaal, waardoor de gemeente niet inspringt. Deze beredenering vanuit de gemeente begrijp ik, echter, nu voelt niemand zich verantwoordelijk. Nu ben ik wellicht te praktisch ingesteld, maar mijn boerenverstand vraagt zich af of er een mogelijkheid is dat de financiering of verantwoordelijkheid vanuit de provincie kan worden opgepakt.

Het is opvallend dat toen we de samenwerking startten, er vrijwel geen lezers waren en er inmiddels een paar lezers per klas blijken te zijn. Vanaf komend schooljaar zal elk onderwijsteam binnen het KW1C het vrij lezen opnemen in het curriculum; dit is het moment waarop we kunnen doorpakken.

We hebben nog één kans voordat de student de arbeidsmarkt opgaat. Een laatste kans om een ingang te vinden, het juiste boek voor de student te vinden waardoor we deze een onvergetelijke ervaring meegeven. Of het nu een kookboek over gerechten in de middeleeuwen is, een graphic novel of een waargebeurd verhaal. De leesconsulente en ik wensen de student het leesplezier. Dat is namelijk voor jou alleen, zonder dat dit wordt gemeten door een smartwatch, gepost moet worden op social media, maar waar je stressniveau daalt en je inkijkjes hebt die niemand anders je kon geven dan dat ene boek.